

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การศึกษาหลักความเชื่อในพิธีศพของชาวพุทธตำบลคูคำ ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม
ผู้วิจัย	: พระฐตรฐ อธิปัญญา (ศิลาศิลป์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระมหาประมวล ฐานทตฺโต, คร.ป.ธ.๖, พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pali&Bud.) : ดร.ประยูร แสงใส ป.ธ.๔, พธ.บ., M.A.(Ed.),P.G.DIP.IN Journalism, Ph.D. (Ed.)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๔ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาพิธีศพในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาความเชื่อพิธีศพตามหลักพุทธธรรมของชาวตำบลคูคำ อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น และ ๓) เพื่อศึกษาประโยชน์เกี่ยวกับพิธีศพของชาวตำบลคูคำ อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่าประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายในสมัยพุทธกาลการจัดการศพนั้นถือเป็นเรื่องที่น่ามาซึ่งความเศร้าโศกสำหรับคนทั่วไปคนเดียวในสมัยพุทธกาลมีวิธีการจัดการเกี่ยวกับศพนั้นโดยจะใช้วิธีการต่างๆหลายวิธีด้วยกันจำแนกได้ดังนี้ นำศพไปทิ้งในป่าหรือในป่าช้าฝังเพื่อให้เป็นอาหารของแร้งกานำศพไปฝังดินนำศพไปไว้ที่ป่าช้าแล้วให้ค้างสัปเหร่อทำหน้าที่ในการเผาไปเผาแล้วนำกระดูกมาก่อเจดีย์ประเพณีการนำศพไปลอยทิ้งในแม่น้ำสายสำคัญประเพณีเกี่ยวกับการจัดพิธีพระบรมศพของพระพุทธเจ้าและบุคคลสำคัญในสมัยพุทธกาลจะจัดพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายเฉพาะบุคคลสำคัญเช่นพระพุทธเจ้าพระพุทธบิดาและพระพุทธสาวกบางองค์เท่านั้นส่วนบุคคลทั่วไปจะไม่เน้นพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายจะจัดการกับศพอย่างเรียบง่ายโดยการเผาร่างศพให้กลายเป็นอาหารของสัตว์และการจัดการเกี่ยวกับศพก็จะทำทันทีหลังจากที่ตายแล้ว

พิธีศพตามหลักพุทธธรรมของชาวตำบลคูคำเพื่อให้เห็นความดีของผู้ตายเด่นชัดขึ้นอะไรก็ตามที่พลัดพรากจากไปแล้วไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ สิ่งนั้นก็จะมีความค่า เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของผู้ตาย ซึ่งในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็อาจได้ทำความดีไว้หลายอย่าง ผู้มีชีวิตจึงต้องทำพิธีศพให้แก่ผู้ตายเพื่อให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ขอโหสิกรรมต่อผู้ตาย ตอนยังมีชีวิตอยู่ได้กระทำความผิดต่อผู้ตาย ทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้เคารพศพ

ของผู้ตายทำให้ญาติพี่น้องมีความปรองดองกันมากขึ้น ด้วยความรัก ความอาลัย ความเห็นใจที่ประสบกับความสูญเสียเพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าภาพผู้มีชีวิตอยู่ การจัดงานพิธีศพนั้นผู้เป็นเจ้าภาพหากเป็นผู้มีชื่อเสียงและมีฐานะดี มีญาติมิตรมากมายก็จะจัดพิธีศพใหญ่โต เพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าภาพเพื่อให้มีโอกาสดำเนินการตามประเพณีในตระกูลเดียวกัน เมื่อครอบครัวเติบโตขึ้นต่างต้องแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพต่างๆ เมื่อถึงวาระสุดท้ายเสียชีวิตของญาติคนใดคนหนึ่งก็จะกลับมาร่วมกันประกอบพิธีศพให้แก่ญาติผู้เสียชีวิตไปเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูทดแทนบุญคุณ ไม่มีใครหลีกเลี่ยงความตายได้ และ ทำให้เกิดอุปมาธรรม คือ เกิดความไม่ประมาท มีสติ

คุณค่าการจัดพิธีศพของชาวพุทธด้านหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้เข้าใจถึงหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ และได้เข้าใจในสังขารมุนษยว่าเป็นของไม่เที่ยงด้านจิตใจนั้นทำให้ตระหนักโดยการตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันของบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น บุตรและธิดาต้องทำหน้าที่ของตน คือ ตอบแทนพระคุณของบิดามารดา เพราะท่านให้ความอุปการะต่อบุตรและธิดามาก่อน พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ในทิสกัฏ ๖ กล่าวคือ บุตรและธิดาต้องทำหน้าที่และมีความกตัญญูทดแทนต่อบิดามารดา คุณค่าและประโยชน์อีกอย่างหนึ่งทำให้เห็นสังขาร คือ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา เมื่อเห็นสังขารนี้แล้วก็จะไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาท ทำให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น และสุดท้ายก็เป็นการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาวดำบลคูคำอำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น ให้คงอยู่ต่อไป